

Nr 391.

Av herr **Bergvall m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 158, angående anslag till tekniska läroverk m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 158 till innevarande riksdag föreslås, dels att maskin- och byggnadsyrkesskolorna inom tekniska skolan i Stockholm skola nedläggas och ersättas med ett tekniskt gymnasium, dels att de tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås skola ombildas till tekniska gymnasier.

Detta förslag synes oss vara av stor principiell räckvidd, särskilt för den del av landets befolkning, som ej har tillfälle att utan inackordering på främmande ort genom real- och mellanskolor erhålla den förutbildning, som kräves för inträde vid de tekniska gymnasierna. Enligt en annan Kungl. Maj:ts proposition (nr 206 till innevarande riksdag) utgör denna del 50 procent av rikets befolkning. I samma proposition säges det vidare att det självfallet främst vore landsbygdens befolkning, som det här gällde. Det heter vidare därstädes: »Att i möjligaste mån underlätta studierna för barnen från landsbygden vore naturligtvis en uppgift, som helt sammanföle med det aktuella kravet att låta alla och en var i mån av begåvning bliva delaktig i den utbildning, som anordnades genom offentlig försorg».

I motioner till innevarande riksdag (nr 145 i första och nr 260 i andra kammaren) har framförts krav på utredning rörande bland annat utvidgade möjligheter till praktisk utbildning för landets ungdom, ej minst för den del av ungdomen, som av olika anledningar ej kunnat erhålla någon skolutbildning utöver folkskolan. I dessa motioner framhålles även behövligheten av en undersökning dels huruvida nuvarande skolor för en något mera kvalificerad yrkesutbildning äro tillräckliga, dels rörande vägen från yrkesskolor av skilda slag till den högskolemässiga, praktiska undervisningen.

Grundtankarna i vad ovan anförts ur Kungl. Maj:ts proposition nr 206 angående granskning av läroböcker samt ur motionerna I: 145 och II: 260 synas oss samstämmiga och mycket vägande. Däremot synas oss de i Kungl. Maj:ts proposition nr 158 anförda skälen för ombildning av ifrågavarande tre tekniska läroanstalter till tekniska gymnasier svår-förenliga med dessa uttalanden. Den väsentliga skillnaden mellan de

tekniska gymnasier och de tre tekniska läroanstalterna i Stockholm, Borås och Norrköping är just inträdesfordringarna, speciellt kravet på realskolans kunskapsmått i två främmande språk.

På sid. 62 av ifrågakavande proposition anför visserligen vederbörande departementschef, dels »att förutsättningarna att kunna förvärva sådana kunskaper under nuvarande förhållanden äro avsevärt gynnsammare än de voro på den tid, då de tekniska elementarskolorna upprättades», dels att skolöverstyrelsen påpekat vissa möjligheter till lättnader i inträdesfordringarna enligt gällande stadga. De av skolöverstyrelsen påpekade möjligheterna till lättnader »i särskilda fall» komma dock, att döma av referaten av lärarkollegiernas yttranden på sid. 57 i den kungl. propositionen, att bliva sällsynta undantagsfall, så länge överskott föreligger av någorlunda väl meriterade sökande, som haft tillfälle att gå den traditionella vägen genom realskolan.

Ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition i oförändrat skick komme att i verkligheten innebära, att riksdagen skulle praktiskt taget helt stänga de ännu kvarstående möjligheterna för ungdom, som ej haft tillfälle till realskole- eller motsvarande studier, att erhålla ifrågakavande slag av teknisk utbildning. Då lärjungar från de tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås ha tillträde till teknisk högskola, skulle även stängas den möjlighet till övergång från yrkesutbildningsanstalter av olika slag till högskolemässig, praktisk undervisning, vilken ännu faktiskt existerar på detta område även för ungdom, som tvingats ut i förvärvslivet med enbart folkskoleunderbyggnad.

Den verkliga vinsten av omorganisationen synes vara jämförelsevis obetydlig ur näringslivets och allmänhetens synpunkt. Styrelsen för den tekniska elementarskolan i Borås framhåller (sid. 57), att gymnasier och tekniska elementarskolor såväl för allmänheten som för flertalet arbetsgivare tedde sig tämligen lika och ofta förblandades, och att den faktiska skillnaden numera vore ringa. Styrelsen för motsvarande skola i Norrköping uttalar, att det ej föreligger någon större skillnad mellan den utbildning, som vid elementarskolan meddelas och den, som kunnat bibringas eleverna vid ett differentierat tekniskt gymnasium.

Samma styrelse framhåller (sid. 57) såsom en nackdel av nuvarande organisation, att avgångsexamen från tekniskt gymnasium varit »meriterande i annan grad» än avgångsexamen från teknisk elementarskola, då det gällt utbildning som reservofficer »inom vissa kårer, antagning till elev vid tullverkets utbildningskurser samt inträde till handelshögskola». Motsvarande styrelse i Borås fruktar (sid. 60), att det nya tekniska gymnasiet i Göteborg skulle draga en del av de mest kvalificerade inträdessökande till sig, om ej tekniska elementarskolan i Borås finge samma inträdesfordringar, varförutan Boråsskolan skulle få »ett i genomsnitt sämre elevmaterial».

Dessa vinster jämte den eftersträfvade likformigheten i organisationen synas oss mycket obetydliga i jämförelse med vad som måste offras. De tekniska läroverken äro ej avsedda som förskolor för reservofficerare, tulltjänstemän eller studerande vid handelshögskolor, utan för duktiga ungdomar, som skola arbeta på olika poster inom vår industri. Ehuru en yngling, som åratalsvisat praktisk duglighet inom t. ex. byggnadsindustrin, men saknar realexamenskunskaper i tyska eller engelska och vana vid skolstudier, till en början kan vara svårare att undervisa än en yngling med realexamen, kan hans utbildning likväl i många fall vara av vida större betydelse för vårt näringsliv än utbildningen av en som haft tillfälle att gå den traditionella vägen. Enligt vår mening är den förre i verkligheten en mera kvalificerad sökande än den senare. Då Göteborg och Borås ligga varandra så nära som på en timmes järnvägsresa från varandra, synes oss de i den kungl. propositionen anförda omständigheterna i stället motivera, att organisationen av den tekniska elementarskolan i Borås bibehålles såsom den är och att undervisningen verkligen lägges på ett sätt, som står i samklang med nu gällande förordningar om inträdesvillkor.

Samma synpunkter på elevrekryteringens betydelse synas hava varit vägledande för de två sammanslutningar inom vår industri, vilka varit i tillfälle att yttra sig i dessa frågor, nämligen Sveriges maskinindustrieförening och Stockholms byggnadsförening. Att döma av den knapphändiga redogörelsen på sid. 30 i den kungl. propositionen, hava båda med hänsyn till önskvärdheten att rekrytera skolan även med andra elever än realskoliter tillstyrkt ett förslag till teknisk läroanstalt i Stockholm, vilket som huvudpunkt har lika möjligheter för båda elevkategorierna att få erforderlig utbildning.

Slutligen vilja vi framhålla, att 1936 års yrkesskolesakkunniga den 14 dennes avgivit ett omfattande betänkande med förslag till fullständig omorganisation från och med budgetåret 1939/40 av övriga delar av tekniska skolan i Stockholm. Detta förslag innebär, såvitt hittills blivit bekant, att en 3—4-årig undervisning, även den byggd på realexamen, skall meddelas i en konstindustriell fackskola av betydande omfattning. Ett principbeslut vid denna riksdag rörande ett tekniskt gymnasium som ersättning för vissa andra delar av den nuvarande tekniska skolan är ägnat att på förhand i viss mån binda riksdagen såväl i organisatoriskt som ekonomiskt hänseende, då det nästa år gäller en ombildning av tekniska skolans övriga delar. Huru önskvärt det än vore, att den sedan snart 30 år tillbaka väntade och erforderliga omorganisationen av maskin- och byggnadsyrkesskolorna i Stockholm äntligen bleve verklighet, anse vi oss dock med hänsyn till vad ovan anförts nödsakade att föreslå, att denna omorganisation bör ske på en gång för hela tekniska skolan i Stockholm.

Med stöd av vad ovan anförts få vi hemställa, att riksdagen måtte
dels avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 158 i vad det
gäller upprättande av ett tekniskt gymnasium i Stock-
holm och nedläggande av de nuvarande maskin- och bygg-
nadsyrkesskolorna samt ombildning till tekniska gymna-
sier av de nuvarande tekniska elementarskolorna i Borås
och Norrköping,

dels anhålla, att Kungl. Maj:t till nästkommande riks-
dag behagade framlägga förslag såväl till omorganisation
av samtliga delar av tekniska skolan i Stockholm som
ock till sådan organisation av de tekniska läroverken i
Stockholm, Borås och Norrköping, att samma möjlighet
till inträde vid dessa läroanstalter tillförsäkras sådana
sökande, vilka dokumenterat god duglighet vid arbete
inom ifrågavarande industrier och inneha för vidare ut-
bildning erforderliga förkunskaper, som sökande, vilka
efter avlagd realexamen styrka kortare tids praktik.

Stockholm den 19 mars 1938.

John Bergvall. Åke Holmbäck. Oscar Dahlbäck.

Oscar Bäckman. Gustaf Andersson
i Rasjön.
